

3 ПРИРУЧНИК ЗА РАД БИРАЧКОГ ОДБОРА НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ У ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНОМ ПРЕДСТАВНИШТВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ЛОКАЛНЕ ИЗБОРЕ 2024.

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

ПРИРУЧНИК

**ЗА РАД БИРАЧКОГ ОДБОРА НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ
У ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНОМ ПРЕДСТАВНИШТВУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ЛОКАЛНЕ ИЗБОРЕ 2024.**

Сарајево, август 2024

**ПРИРУЧНИК ЗА РАД БИРАЧКОГ ОДБОРА НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ
У ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНОМ ПРЕДСТАВНИШТВУ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ЛОКАЛНЕ ИЗБОРЕ 2024.**

Издавач: Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, Данијела Озме бр. 7, 71000 Сарајево,
тел: 033/251-300, факс: 033/251-329, имејл: info@izbori.ba, веб-страница: www.izbori.ba.

За издавача: Др. Ирена Хаџиабдић, предсједница

Приручник припремила: Др. Ирена Хаџиабдић

Сарадник на припреми публикације: Мустафа Лаковић

Тираж:

ДТП: Dejan Ćurić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(497.6)"2024"(035)

PRIRUČNIK za rad biračkog odbora na biračkom mjestu u diplomatsko-konzularnom predstavništvu
Bosne i Hercegovine za lokalne izbore 2024 / [priručnik pripremila Irena Hadžiabdić]. - Sarajevo :
Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2024. - 28 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na srp. jeziku. - Ćir. - Bibliografija: str. 28.

ISBN 978-9926-573-02-7

COBISS.BH-ID 61050630

На основу закључка Централне изборне комисије Босне и Херцеговине са 56.. сједнице ЦИК-а БиХ од 22.08. 2024. године, овај приручник је одобрен за кориштење изборној администрацији Босне и Херцеговине на Локалним изборима 2024. године.

„Сви изрази писани у једном роду односе се без дискриминације на оба пола.“

Приручник се дистрибуише бесплатно!

Приручник је, у цјелини или у појединим његовим дијеловима, забрањено умножавати и дистрибуисати без одобрења Централне изборне комисије Босне и Херцеговине!

САДРЖАЈ

ГЛАВА I. БИРАЧКА МЈЕСТА

1. Одређивање бирачког мјеста, осигурање простора и обиљежја на бирачком мјесту

1.1. Одређивање бирачког мјеста	6
1.2. Осигурање простора одређеног за бирачко мјесто	6
1.3. Обиљежја на бирачком мјесту.....	6

ГЛАВА II. БИРАЧКИ ОДБОРИ

1. Одговорност и улога бирачког одбора

1.1. Обука бирачког одбора	8
1.2. Начин рада бирачког одбора	8

2. Дужност и одговорност чланова бирачког одбора у процесу гласања

2.1. Предсједник бирачког одбора	9
2.2. Члан бирачког одбора задужен за контролу реда	9
2.3. Члан бирачког одбора задужен за идентификацију	9
2.4. Члан бирачког одбора задужен за издавање гласачких листића	9
2.5. Члан бирачког одбора задужен за контролу гласачке кутије	9
2.6. Бирачки одбор од три члана	10
2.7. Замјеници чланова бирачког одбора.....	10

3. Записник о раду бирачког одбора

3.1. Уводне напомене	10
3.2. Записник I.	11
3.3. Записник II.	11

ГЛАВА III. ПОСМАТРАЧИ

1.1. Уводне напомене	12
1.2. Приступ посматрача бирачком мјесту	13
1.3. Подношење примједби посматрача на рад бирачког одбора	13
1.4. Удаљавање посматрача с бирачког мјеста	13
1.5. Изглед акредитација акредитованих посматрача	13

ГЛАВА IV. - НАЧИН ГЛАСАЊА, ПОПУЊАВАЊА ОБРАСЦА ЗА БРОЈНО СТАЊЕ И ПАКОВАЊЕ ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА

1.	<u>Дан прије одржавања избора</u>	14
2.	<u>Прије отварања бирачког мјеста</u>	16
3.	<u>Процедура гласања</u>	16
3.1.	Тајност гласања	17
3.2.	Важећи документ за идентификацију	17
3.3.	Идентифицирање бирача и издавање гласачког листића	17
3.4.	Број дозвољених преференција на гласачком листићу	19
3.5.	Оштећени гласачки листић	19
3.6.	Помоћ другог лица	19
3.7.	Ометање процеса гласања и удаљавање с бирачког мјеста	21
3.7.1.	Присуство представника медија на бирачком мјесту.....	21
3.8.	Затварање бирачког мјеста	21
4.	<u>Након затварања бирачког мјеста</u>	22
4.1.	Начин попуњавања Обрасца за бројно стање и схема паковања изборног материјала	23

ГЛАВА V. НАКНАДА ЗА РАД У БИРАЧКОМ ОДБОРУ

1.	<u>Накнада за рад у бирачком одбору</u>	25
----	--	----

ГЛАВА VI. ПРЕКРШАЈНА И КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ..... 25

1.	ПРЕКРШАЈНЕ И КРИВИЧНЕ ОДРЕДБЕ	26
	Кривична дјела у изборном процесу.....	26

СЛИКЕ:

Слика 1.	Схематски приказ уређења бирачког мјеста (бирачки одбор од 3 члана)	7
Слика 2:	Образац за помоћ другог лица ПДЛ	20
Слика 3.	Образац за бројно стање – БСО	24
Слика 4.	Схематски приказ паковања изборног материјала	25

Цијењени предсједници и чланови бирачких одбора у дипломатско-конзуларним представништвима Босне и Херцеговине,

приручник који имате пред собом осмишљен је као кључни водич за ваше дјеловање на дан избора у дипломатско-конзуларним представништвима Босне и Херцеговине. Сврха овог документа је пружити вам јасне смјернице за све фазе изборног процеса, од отварања бирачког мјеста, преко вођења гласања, па све до затварања бирачког мјеста и правилног паковања изборног материјала.

Овај приручник детаљно описује ваше улоге, одговорности, те обавезе које имате као предсједници и чланови бирачких одбора, укључујући и задатке замјеника и посматрача. Посебан фокус стављен је на правилно утврђивање броја коверата с гласачким листићима те начин на који се изборни материјал треба адекватно спаковати и доставити надлежним органима.

Намјера је да вам овај приручник буде практичан алат на дан избора, олакшавајући вам примјену Изборног закона Босне и Херцеговине и релевантних подзаконских аката који регулишу изборни процес у иностранству. Све фазе поступка, од пријема осјетљивог изборног материјала до завршетка гласања и достављања резултата, објашњене су на једноставан и приступачан начин.

Ваша одговорност, непристрасност и прецизност током изборног процеса кључни су за осигурање демократских, слободних и поштених избора. Придржавање законских одредби и смјерница из овог приручника помоћи ће у избјегавању грешака, те успостави добре праксе која ће послужити као темељ за будуће изборне процесе.

Предсједница

Централне изборне комисије БиХ

Др. Ирена Хациабдић

Сарајево: август, 2024. године

ГЛАВА I. БИРАЧКА МЈЕСТА У ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНИМ ПРЕДСТАВНИШТВИМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1. ОДРЕЂИВАЊЕ БИРАЧКОГ МЈЕСТА, ОСИГУРАЊЕ ПРОСТОРА И ОБИЉЕЖЈА НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ

1.1. Одређивање бирачког мјеста

- Бирачка мјеста у дипломатско-конзуларним представништвима БиХ (у даљем тексту: ДКПБиХ) одређује Централна изборна комисија Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Централна изборна комисија БиХ) посебном одлуком, најкасније 50 дана прије дана одржавања избора.
- Наведену одлуку, Централна изборна комисија БиХ, најкасније 15 дана од дана доношења одлуке, посредством Министарства иностраних послова Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство иностраних послова БиХ), доставља надлежном ДКП-у.
- Бирачко мјесто у ДКП-у БиХ је посебно уређен простор гдје бирачи уписани у Централни бирачки списак за гласање ван Босне и Херцеговине за гласање у ДКП-има БиХ остварују своје бирачко право те се у њима, након затварања за гласање, на дан одржавања избора врши пребројавање коверата с гласачким листићима.

1.2. Осигурање простора одређеног за бирачко мјесто

- Бирачки одбори у ДКП-има БиХ дужни су најкасније **12 сати прије дана одржавања избора** осигурати да простор који је одређен за бирачко мјесто буде припремљен за отварање.

1.3. Обиљежја на бирачком мјесту

- На бирачком мјесту и у његовој околини могу се постављати само службена обиљежја избора која пропише Централна изборна комисија БиХ.

Службена обиљежја избора која Централна изборна комисија БиХ посредством Министарства иностраних послова БиХ доставља бирачким одборима су:

- постери с упутствима о начину гласања;
- постери с информативним садржајем за бираче;
- постери с изводима из Кривичног закона.

ГЛАСАЧКЕ КАБИНЕ ТРЕБАЈУ БИТИ ОКРЕНУТЕ ПРЕМА УНУТРАШЊОСТИ ПРОСТОРИЈЕ БИРАЧКОГ МЈЕСТА, ДОВОЉНО УДАЉЕНЕ, ДА СЕ ОСИГУРА ПОТПУНА ТАЈНОСТ ГЛАСАЊА БИРАЧА.

Схематски приказ уређења бирачког мјеста (бирачки одбор од 3 члана)

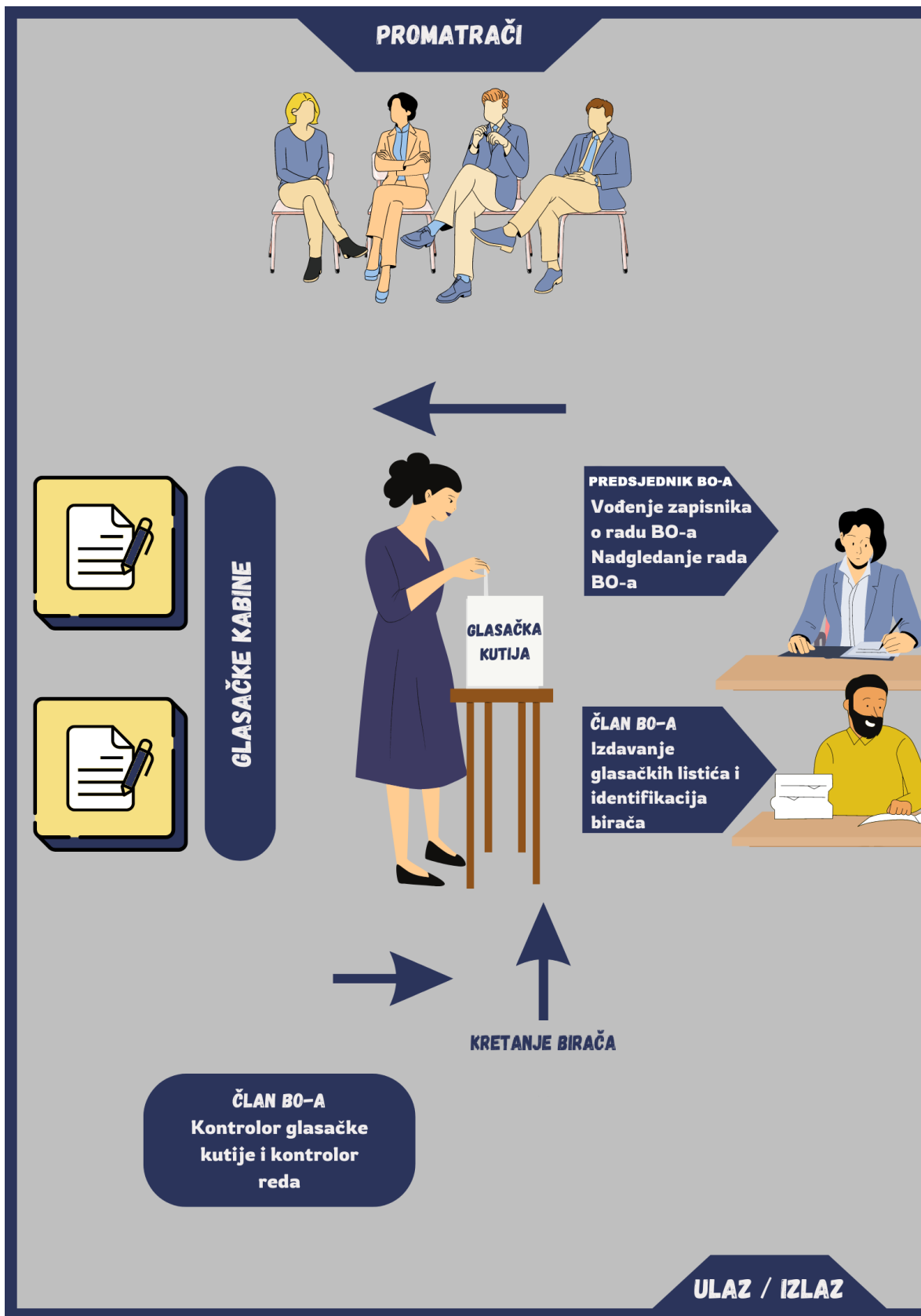

Схема 1

1. Бирачко мјесто

ГЛАВА II. БИРАЧКИ ОДБОРИ

1. ОДГОВОРНОСТ И УЛОГА БИРАЧКОГ ОДБОРА

1.1. Обука бирачког одбора

- У складу с планом и програмом едукације Централна изборна комисија БиХ организује обуку предсједника и чланова бирачких одбора у ДКП-има БиХ, као и њихових замјеника, о начину гласања и бројању коверата с гласачким листићима.
- Након проведене обуке Централна изборна комисија БиХ према утврђеној методологији извршиће провјеру знања и успјешним предсједницима и члановима бирачких одбора и њиховим замјеницима додијелити сертификате.

У раду бирачког одбора може учествовати само предсједник, чланови бирачког одбора и њихови замјеници који су успјешно прошли провјеру знања и посједују сертификат који је издала Централна изборна комисија БиХ.

1.2. Начин рада бирачког одбора

- Бирачки одбор руководи радом бирачког мјеста и осигурава правилност и потпуну тајност гласања.

- Предсједник бирачког одбора руководи радом бирачког одбора и осигурава да се процес гласања на бирачком мјесту одвија несметано.

2. ДУЖНОСТ И ОДГОВОРНОСТ ЧЛАНОВА БИРАЧКОГ ОДБОРА У ПРОЦЕСУ ГЛАСАЊА

2.1. Предсједник бирачког одбора:

- руководи радом бирачког одбора и заједно с члановима бирачког одбора одговара за законитост рада на бирачком мјесту;
- одржава интегритет процеса гласања и одржава мир и ред на бирачком мјесту и у његовој околини;
- попуњава све потребне обрасце;
- осигурава да на бирачком мјесту не буде оружја или опасних предмета;
- одређује дужности сваком члану бирачког одбора;
- помаже бирачима којима треба додатно објашњење о процесу гласања;
- рјешава сва питања која се односе на идентификацију и право гласа бирача;
- евидентира у Записник о раду бирачког одбора – Образац ЗАРБО – вријеме и околности свих изузетних догађања на бирачком мјесту.

2.2. Члан бирачког одбора задужен за контролу реда:

- осигурава контролу протока бирача на бирачком мјесту.

2.3. Члан бирачког одбора задужен за идентификацију:

- провјерава идентитет бирача;
- проналази име бирача у изводу из Централног бирачког списка;
- упозорава бирача да се мора потписати идентично као на идентификационом документу;
- осигурава да се бирач потпише поред свог имена у изводу из коначног Централног бирачког списка.

2.4. Члан бирачког одбора задужен за издавање гласачких листића:

- Прије издавања коверте с гласачким листићима члан бирачког одбора вади све гласачке листиће из коверте, на предњој страни гласачких листића, испод текста “Упутство за гласање“ у доњем лијевом углу ставља отисак штамбиља и потписује се на свим гласачким листићима поред отиска штамбиља, те гласачке листиће поново враћа у коверту коју издаје бирачу;
- објашњава како треба исправно испунити гласачке листиће, нарочито водећи рачуна да бирача упозори да на плавом гласачком листићу може максимално заокружити 3 кандидата како би листић ушао у бројање гласова по кандидатима;
- издаје коверте с гласачким листићима;
- упућује бирача према слободном простору на којем му се омогућава тајност гласања (у даљем тексту: гласачка кабина).

2.5. Члан бирачког одбора задужен за контролу гласачке кутије:

- упућује бирача да убади коверту с гласачким листићима у гласачку кутију и напусти бирачко мјесто;

- осигурава да бирач не напусти бирачко мјесто док у гласачку кутију не убаца коверту с гласачким листићима;
- осигурава да се само коверте с гласачким листићима убацују у гласачку кутију

2.6. Бирачки одбор од три члана

- Ако се бирачки одбор састоји од предсједника и два члана, у том ће случају члан бирачког одбора задужен за контролу реда истовремено контролисати гласачке кутије, док ће члан бирачког одбора задужен за идентификацију истовремено обављати и издавање коверата с гласачким листићима.

Бирачки одбори су независни и непристрасни у своме раду.

- Члан бирачког одбора неће учествовати у доношењу одлука када тај члан или члан његове уже породице има лични или финансијски интерес, или ако постоји други сукоб интереса који може довести у сумњу његову способност да дјелује непристрасно. Члановима уже породице сматра се супружник, дјеца и чланови домаћинства према којима члан бирачког одбора има законску обавезу издржавања.
- **Чланови бирачког одбора индивидуално одговарају за учињене неправилности у оквиру задужења која добију од предсједника бирачког одбора, у складу с Изборним законом БиХ и provedбеним актима Централне изборне комисије БиХ. Предсједник бирачког одбора одговоран је и за учињене неправилности члана бирачког одбора.**

2.7. Замјеници чланова бирачких одбора

- Замјеник предсједника, односно замјеници чланова бирачког одбора учествују у раду бирачког одбора само ако је предсједник, односно члан бирачког одбора, спријечен доћи на бирачко мјесто на дан одржавања избора или ако морају из оправданих разлога напустити бирачко мјесто током рада.

3. ЗАПИСНИК О РАДУ БИРАЧКОГ ОДБОРА

3.1. Уводне напомене

- Бирачки одбор води Записник о раду бирачког одбора – ЗАРБО (у даљем тексту: Записник), а који се састоји од:
 - а) Записника о раду бирачког одбора на дан уочи одржавања избора – Образац ЗАРБО I. (у даљем тексту: Записник I.)
 - б) Записника о раду бирачког одбора на дан одржавања избора – Образац ЗАРБО II. (у даљем тексту: Записник II.).
- Централна изборна комисија БиХ доставља посредством Министарства иностраних послова БиХ сваком бирачком одбору Записник I. и Записник II. заједно са осталим изборним материјалом.

- О примопредаји Записника I. и Записника II. овлашћено лице Министарства иностраних послова БиХ и предсједник бирачког одбора потписују Записник о примопредаји.

Записник о раду бирачког одбора води се у два идентична примјерка, од којих је један примјерак индиго-копија (зелена копија). Записник је опремљен двоструком посљедњом корицом која се користи тако да се подаци не пресликавају на нежељене странице.

- **Записник I. састоји се од:**

- а) НАСЛОВНЕ СТРАНИЦЕ која садржи лого Централне изборне комисије БиХ, дио гдје се уписује назив ДКП-а БиХ и дио за уписивање шифре бирачког мјеста те наслов: Записник о раду бирачког одбора на дан уочи одржавања избора – ЗАРБО I;
- б) СПИСАК ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА – Образац 31 који садржи списак изборног материјала који је бирачки одбор примио од Министарства иностраних послова БиХ, с дијелом на који се уписује када је тај материјал примљен те врста и количина тог материјала;
- ц) ЗАПАЖАЊА О СТАЊУ БИРАЧКОГ МЈЕСТА НА ДАН УОЧИ ИЗБОРА – Образац 32, гдје се уноси опис стања бирачког мјеста на дан уочи одржавања избора.

- **Предсједник и чланови бирачког одбора након попуњавања потврђују својим потписима тачност навода у Записнику I.**

3.3. Записник II.

- **Записник II. састоји се од:**

- а) НАСЛОВНЕ СТРАНИЦЕ која садржи лого Централне изборне комисије БиХ, дио гдје се уписује назив ДКП-а БиХ и дио за уписивање шифре бирачког мјеста те наслов: Записник о раду бирачког одбора на дан одржавања избора – ЗАРБО II;

- б) ЕВИДЕНЦИЈЕ О ПРИСУСТВУ – Образац 33 који се попуњава прије отварања бирачког мјеста на дан одржавања избора, а садржи дио за уписивање имена присутних приликом отварања бирачког мјеста и дио за уписивање било каквих значајних догађаја или проблема који су се догодили прије и приликом отварања бирачког мјеста. У ову евиденцију предсједник уписује вријеме отварања бирачког мјеста;

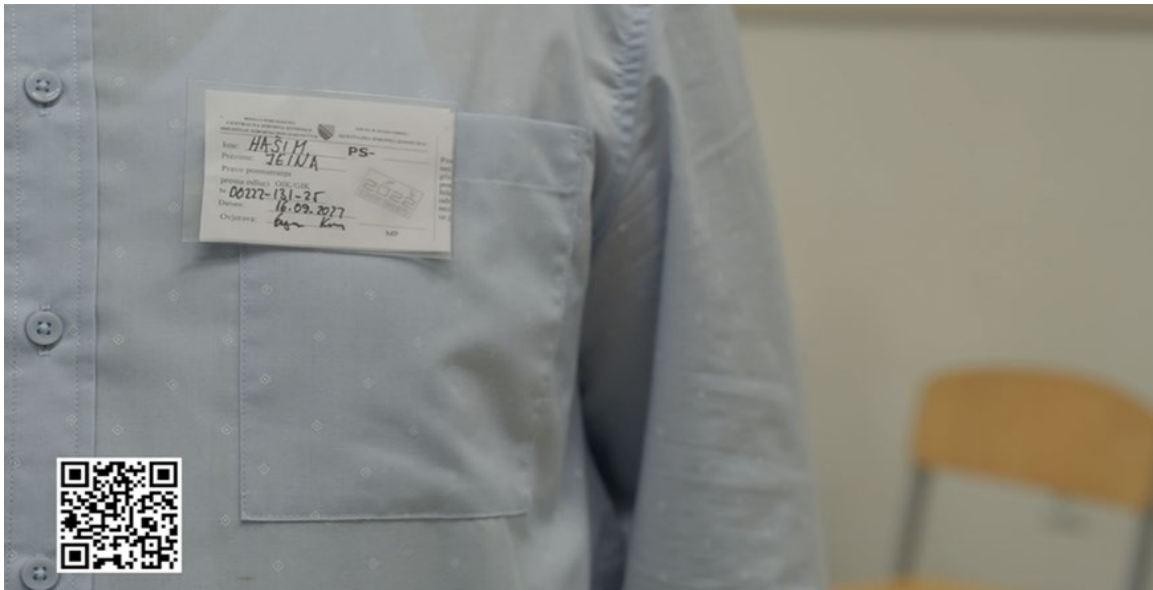
- ц) ЗАКЛЕТВА – Образац 33а који потписују предсједник и чланови бирачког одбора одмах након што предсједник одреди дужности свим члановима;

- д) ЕВИДЕНЦИЈЕ О АКРЕДИТОВАНИМ ПОСМАТРАЧИМА – Образац 34 који садржи:

- дио приликом отварања бирачког мјеста у који се уписују имена акредитованих посматрача, назив субјекта који га је акредитовао, број акредитације и вријеме када је посматрач стигао;
- дио током процеса гласања у који се уписују имена акредитованих посматрача, назив субјекта који га је акредитовао, број акредитације и вријеме када је посматрач стигао, те вријеме када је посматрач напустио бирачко мјесто;

- дио код затварања бирачког мјеста и процеса бројања гласачких листића, у који се уписују имена посматрача и вријеме када је посматрач напустио бирачко мјесто;
- е) ЗАПАЖАЊА ТОКОМ ГЛАСАЊА – Образац 35 у који се уписују сви значајнији догађаји који су се десили током процеса гласања и бројања;
- ф) МИШЉЕЊА ИЛИ ПРИМЈЕДБИ – Образац 36 у који се уписује мишљење или примједба чланова бирачког одбора, бирача или акредитованих посматрача. Члан бирачког одбора, бирач или акредитовани посматрач може унијети своје мишљење или примједбе на процес гласања, које потписује лично (мишљење или примједба која није потписана лично, неће се разматрати). Посматрач може ставити образложене примједбе на рад бирачких одбора у писаној форми, које се прилажу уз 36 (овај случај предсједник је дужан посебно евидентирати у 36);
- г) УДАЉАВАЊА ЛИЦА С БИРАЧКОГ МЈЕСТА – Образац 37 у који се уписују подаци и разлози удаљавања лица с бирачког мјеста због нарушавања реда;
- х) ВРЕМЕНА ЗАТВАРАЊА БИРАЧКОГ МЈЕСТА – Образац 38 у који се евидентира вријеме затварања бирачког мјеста, значајни догађаји који су се десили приликом затварања бирачког мјеста и присутност замјеника бирачког одбора који учествују у бројању (своју присутност потврђују потписом).
- и) ЕВИДЕНЦИЈА БРОЈА ПОТПИСА – Образац 39 у који се на редовном бирачком мјесту уписује број потписа на свакој страници Извода из Централног бирачког списка.
- ј) СПЕЦИФИКАЦИЈА НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА – Образац 310 који попуњава предсједник бирачког одбора на редовном бирачком мјесту уколико приликом бројања гласачких листића наиђе на гласачке листиће без безбједносних елемената.

ГЛАВА III. ПОСМАТРАЧИ

2. Акредитација посматрача

1.1. Уводне напомене

- Процес гласања и пребројавања гласачких листића могу посматрати само акредитовани посматрачи. Посматрачи могу постављати питања у вези с изборним процесом, али се не могу мијешати у изборни процес нити гледати унутар гласачке кабине.

- Сваки посматрач за вријеме посматрања изборне активности дужан је носити акредитацију и не смије носити било каква обиљежја или ознаке које га повезују с одређеном политичком странком, коалицијом, листом независних кандидата или независним кандидатом (у даљем тексту: политички субјекат).
- Само један посматрач који је представник политичког субјекта, односно удружења, може бити присутан у исто вријеме на једном бирачком мјесту. Број међународних посматрача који могу бити присутни у исто вријеме на једном бирачком мјесту је неограничен. Међународни посматрач може на бирачко мјесто са собом увести и преводиоца.

1.2. Приступ посматрача бирачком мјесту

- Након доласка на бирачко мјесто посматрач мора предсједнику бирачког одбора предочити лични идентификациони документ. Предсједник бирачког одбора провјериће посматрачев идентификациони документ с фотографијом како би утврдио да ли се име посматрача налази на акредитацији.
- Предсједник бирачког одбора записаће име посматрача, назив субјекта који га је акредитовао и његов број акредитације у Записник о раду бирачког одбора, биљежећи вријеме када је посматрач стигао и вријеме када је посматрач напустио бирачко мјесто, како би се број посматрача ограничио на једног посматрача у исто вријеме на једном бирачком мјесту. Предсједник бирачког одбора задржаће идентификациони документ до тренутка када посматрач напушта бирачко мјесто. Приликом напуштања бирачког мјеста посматрач задржава акредитацију.

1.3. Подношење примједби посматрача на рад бирачког одбора

Уколико посматрач за вријеме посматрања утврди неправилности у вези с процесом који је посматрао, може тражити појашњење од овлашћеног лица, а уколико је незадовољан образложењем, о томе ће унијети примједбу у записник дио 36.

1.4. Удаљавање посматрача с бирачког мјеста

- Ако посматрач током посматрања омета изборни процес, предсједник бирачког одбора у поступку удаљавања посматрача с бирачког мјеста треба претходно опоменути посматрача који омета изборни процес и подузети све друге расположиве мјере и радње да ометање престане, а уколико настави с ометањем, удаљити га с бирачког мјеста.

1.5. Изглед акредитација акредитованих посматрача

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	 БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
PS-	
Име: _____ Презиме: _____ Право посматрања према одлуци CIK BiH br. _____ Datum: _____ Овјерава: _____	 _____ МР
Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.	

- Изглед лица и наличја акредитације за посматраче који су представници политичких субјеката (**бијела**). Акредитације овјерава и издаје Централна изборна комисија БиХ на основу листе политичких субјеката коју је одобрила Централна изборна комисија БиХ.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Ime: _____ PU- _____ Prezime: _____ Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. _____ Datum: _____ Ovjeraва: _____	 MP
	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

- Изглед лица и наличја акредитације за посматраче који су представници удружења (**сива**). Акредитације овјерава и издаје Централна изборна комисија БиХ на основу листе удружења коју је одобрила Централна изборна комисија БиХ.
- Изглед лица и наличја акредитације за међународне посматраче (**роза**). Акредитације овјерава и издаје Централна изборна комисија БиХ.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Name: _____ MP- _____ Surname: _____ Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____ Date: _____ Approved by: _____	 Stamp
	While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.

ГЛАВА IV. НАЧИН ГЛАСАЊА

1. ДАН ПРИЈЕ ОДРЖАВАЊА ИЗБОРА

- Централна изборна комисија БиХ ће најкасније десет дана прије отварања бирачких мјеста доставити Министарству иностраних послова БиХ изборни материјал, и то:
 - извод из Централног бирачког списка за одређено бирачко мјесто у ДКП-има БиХ;
 - одговарајући број коверата са сетовима гласачких листића;
 - штамбиљ за безбједносну заштиту гласачких листића;
 - одговарајући број гласачких кутија;
 - сет образаца за бирачко мјесто;
 - постере с упутствима о начину гласања и информативним садржајем за бираче;

- Записник о раду бирачког одбора – ЗАРБО;
- потрошни материјал према спецификацији из Обрасца 31 Записника, неопходан за процес гласања и паковања изборног материјала.

3. Провјера исправности изборног материјала

- Министарство иностраних послова БиХ ће три дана прије, а најкасније 12 сати прије отварања бирачких мјеста у ДКП-има БиХ, доставити бирачком одбору одговарајућег ДКП-а БиХ наведени изборни материјал.
- Бирачки одбор провјерава да ли је изборни материјал који је примио од Министарства иностраних послова БиХ комплетан и у исправном стању, што уписује у Образац 31 Записника. Уколико бирачки одбор утврди да изборни материјал није комплетан, одмах о томе обавјештава Министарство иностраних послова БиХ које ће у контакту с Централном изборном комисијом БиХ отклонити све недостатке у најкраћем року.
- Након примљеног изборног материјала предсједник и чланови бирачког одбора провјеравају простор који је предвиђен за бирачко мјесто и отклањају евентуалне недостатке који утичу на законитост рада бирачког одбора. Запажање о стању бирачког мјеста уписује се у Образац 32 Записника. Предсједник и чланови бирачког одбора одговорни су за безбједност бирачког материјала на бирачком мјесту од тренутка пријема материјала па до завршетка свих својих дужности након затварања бирачког мјеста, завршетка процеса бројања и предавања гласачког материјала.
- Бирачки одбор уклања с бирачког мјеста све ознаке и обиљежја која упућују на политичке субјекте, вјерске симболе, као и остале ознаке које могу имати дискриминационо значење. Бирачки одбор поставља ознаку бирачког мјеста, улаза и излаза, смјера локације бирачког мјеста, забране уношења оружја, забране пушења, и излаже кандидатске листе.
- Предсједник и чланови бирачког одбора уређују бирачко мјесто тако да се омогући несметан проток бирача на бирачком мјесту.

- Предсједник бирачког одбора дужан је приликом отварања бирачког мјеста, а у складу с прописом Централне изборне комисије БиХ, одредити дужности сваком члану бирачког одбора, односно одредити који ће члан бирачког одбора бити задужен за контролу реда, идентификацију, издавање коверата с гласачким листићима и контролу гласачке кутије те их евидентирати у дијелу Записника о раду бирачког одбора предвиђеном за уношење наведених података.

2. ПРИЈЕ ОТВАРАЊА БИРАЧКОГ МЈЕСТА

- Сви чланови бирачког одбора морају доћи на бирачко мјесто најмање сат времена прије почетка гласања. У том времену само чланови бирачког одбора и посматрачи могу бити присутни на бирачком мјесту.
- Бирачки одбор одређује мјесто за сваку гласачку кабину, водећи рачуна да нико унутар или ван бирачког мјеста не може видјети бирача док гласа. Отвор гласачке кабине треба бити окренут према унутрашњости бирачког мјеста.
- Прије почетка гласања предсједник, односно чланови бирачког одбора:
 - а) уписују своја имена у Записник и потписују се у дијелу Записника који је за то предвиђен;
 - б) потписују Заклетву у Записнику дио 33а
 - ц) исписују све неопходне податке на коверте, односно пакете;
 - д) предсједник уписује у Образац за бројно стање број бирача који су уписани у извод из Централног бирачког списка;
 - е) ручно броје примљене коверте с гласачким листићима за сваку основну изборну јединицу и у Образац за бројно стање уписују укупан број примљених коверата с гласачким листићима;
 - ф) показују празну гласачку кутију, након чега на њу стављају пластичне печате;
 - г) предсједник у Образац за бројно стање уписује серијске бројеве печата гласачке кутије;
 - х) постављају запечаћену гласачку кутију на мјесто гдје је сви присутни могу видјети;
 - и) предсједник уписује у Образац 33 Записника вријеме отварања бирачког мјеста;
 - ј) предсједник провјерава посматрачев идентификациони документ с фотографијом, који задржава до тренутка када посматрач напушта бирачко мјесто, утврђује налази ли се име посматрача на акредитацији и у Образац 34 Записника уписује име посматрача, назив субјекта који га је акредитовао, број његове акредитације, вријеме када је посматрач стигао и вријеме када је посматрач напустио бирачко мјесто;
 - к) предсједник упућује посматраче на мјесто гдје могу сјести и посматрати изборне активности те их упозорава да се не могу мијешати у изборни процес нити гледати у гласачку кабину, али да могу постављати питања у вези с изборним процесом.

ПРЕДСЈЕДНИК И ЧЛАНОВИ БИРАЧКОГ ОДБОРА СУ ОБАВЕЗНИ ПОТПИСАТИ ЗАКЛЕТВУ У ДИЈЕЛУ 33 ЗАПИСНИКА О РАДУ БИРАЧКОГ ОДБОРА.

3. ПРОЦЕДУРА ГЛАСАЊА

- Бирачка мјеста почињу радити у 7 часова, а затварају се у 19 часова.

Предсједник и чланови бирачког одбора, ако им се имена налазе на изводу из Централног бирачког списка за то бирачко мјесто, гласају прије него што први бирач дође на бирачко мјесто.

- Ако бирачко мјесто из оправданих разлога није отворено на вријеме, а кашњење је трајало до три сата, гласање на том бирачком мјесту може се продужити за онолико времена колико је трајало кашњење, о чему одлучује предсједник. Ако је кашњење трајало дуже од три сата, о дужини времена за које се гласање продужава одлучује Централна изборна комисија БиХ.
- Предсједник у најкраћем року обавјештава Централну изборну комисију БиХ о разлогу због којег је дошло до кашњења у отварању бирачког мјеста или до прекида гласања на бирачком мјесту.

3.1. Тајност гласања

- Испуњавање гласачког листића на бирачком мјесту је тајно, гласање је лично.

У гласачкој кабинџ се истовремено смије налазити само једно лице, осим ако се ради о бирачима који су слијепи, неписмени или лица с инвалидитетом. (Види: Помоћ другог лица приликом гласања).

Предсједник и чланови бирачког одбора дужни су обезбиједити тајност гласања и онемогућити да неко лице гласа умјесто другог лица под његовим именом или да поново гласа.

Лице које злоупотреби бирачко право или учини изборну превару, сносиће кривичну одговорност (Види: ГЛАВА VI. КРИВИЧНЕ ОДРЕДБЕ).

- Ниједно лице не смије ометати бирача који испуњава гласачке листиће, нити смије тражити од њега било какве информације о томе за кога жели гласати, за кога гласа или за кога је гласао, нити смије спрјечавати или покушати спријечити некога у остваривању његовог бирачког права.

3.2. Важећи документ за идентификацију

- За утврђивање идентитета бирача служи један од сљедећих важећих докумената с фотографијом:
 - а) пасош;
 - б) возачка дозвола;
 - в) важећа лична исправа коју је издала земља домаћин;
 - г) важећа лична исправа коју је издала Босна и Херцеговина;
 - д) избјеглички картон који је издала влада земље домаћина или друга међународна организација.

3.3. Идентификација бирача и издавање гласачког листића

- Приликом уласка на бирачко мјесто ради гласања сваки бирач мора предочити један од важећих личних докумената. Након што бирач докаже свој идентитет члану бирачког одбора и његово име буде пронађено у изводу из Централног бирачког списка, бирач се потписује

идентично као на идентификационом документу поред свог имена у изводу из Централног бирачког списка.

- Када бирач буде идентификован и потпише се у извод из Централног бирачког списка, члан бирачког одбора, прије него изда коверту с гласачким листићима, из коверте вади гласачке листиће и на сваки гласачки листић ставља отисак штамбиља, потписује се поред отиска штамбиља, те гласачке листиће враћа у коверту, након чега издаје коверту с гласачким листићима и одмах упућује бирача према једној од слободних гласачких кабина, како би испунио гласачке листиће. Након испуњавања гласачких листића, бирач их враћа у коверту тако да се заштити тајност гласа и убацује коверту с гласачким листићима у гласачку кутију.
- Ако се име бирача не налази на изводу из Централног бирачког списка за то бирачко мјесто, предсједник бирачког одбора у сарадњи с Централном изборном комисијом БиХ провјерава на који је извод из Централног бирачког списка бирач уписан и о томе обавјештава бирача.

Безбједносна заштита гласачког листића (отисак штамбиља и потпис)

000
GRAD / OPĆINA
ГРАД / ОПШТИНА

UPUTSTVO - УПУТСТВО - НАПУТАК

- Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili koalicije, ili liste nezavisnih kandidata, ili imena jednog nezavisnog kandidata ili
- Označite kvadratić pored imena jednog ili najviše tri kandidata unutar liste samo jedne odabrane političke stranke ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata ili
- Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili jedne koalicije, ili jedne liste nezavisnih kandidata, i označite jednog ili najviše tri kandidata unutar te odabrane političke stranke, ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata.

U izbornim jedinicama u kojima se biraju i pripadnici nacionalnih manjina imate mogućnost:

-glasati za pripadnika nacionalne manjine, tako što ćete označiti samo jedno ime na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

Ukoliko ste se odlučili da glasate za pripadnika nacionalnih manjina, ne možete glasati ujedno i za političku stranku, ili koaliciju, ili listu nezavisnih kandidata, ili nezavisnog kandidata, jer ukoliko biste glasali za obje opcije, vaš listić bio bi nevažeći!

- Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili koalicije, ili liste nezavisnih kandidata, ili imena jednog nezavisnog kandidata ili
- Označite kvadratić pored imena jednog ili najviše tri kandidata unutar liste samo jedne odabrane političke stranke ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata ili
- Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili jedne koalicije, ili jedne liste nezavisnih kandidata, i označite jednog ili najviše tri kandidata unutar te odabrane političke stranke, ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata.

U izbornim jedinicama u kojima se biraju i pripadnici nacionalnih manjina imate mogućnost:

- glasati za pripadnika nacionalne manjine, tako što ćete označiti samo jedno ime na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

Ukoliko ste se odlučili da glasate za pripadnika nacionalnih manjina, ne možete glasati ujedno i za političku stranku, ili koaliciju, ili listu nezavisnih kandidata, ili nezavisnog kandidata, jer ukoliko biste glasali za obje opcije, vaš listić bio bi nevažeći!

-Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili koalicije, ili liste neovisnih kandidata, ili imena jednog neovisnog kandidata ili
-Označite kvadratić pored imena jednog ili najviše tri kandidata unutar liste samo jedne odabrane političke stranke ili koalicije ili liste neovisnih kandidata ili
- Označite kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili jedne koalicije, ili jedne liste neovisnih kandidata, i označite jednog ili najviše tri kandidata unutar te odabrane političke stranke, ili koalicije ili liste neovisnih kandidata.

U izbornim jedinicama u kojima se biraju i pripadnici nacionalnih manjina imate mogućnost:

- glasovati za pripadnika nacionalne manjine, tako što ćete označiti samo jedno ime na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

Ukoliko ste se odlučili glasovati za pripadnika nacionalnih manjina, ne možete glasovati ujedno i za političku stranku, ili koaliciju, ili listu neovisnih kandidata, ili neovisnog kandidata, jer ukoliko biste glasovali za obje opcije, vaš listić bio bi nevažeći!

Gradsko/Općinsko vijeće - Gradsko/Opštinsko vijeće - Gradsko/Opštinsko vijeće - Skupština grada/opštine - Skupština grada/opštine

LOKALNI IZBORI 06.10.2024. - LOKALNI IZBORI 06.10.2024.

4. Поступање с оштећеним гласачким листићем

3.4. Број дозвољених преференција на гласачком листићу

Гласачки листић омогућава бирачу да гласа само за једну од сљедећих опција:

- независног кандидата; или
- политичку странку, коалицију или листу независних кандидата; или
- могућност да, у оквиру кандидатске листе једне политичке странке, коалиције или листе независних кандидата, означи једног или највише три кандидата на једној листи коју је бирач одабрао. Ако је бирач валидно означио више од три кандидата на једној листи, сматра се да је та листа добила један важећи глас у сврху расподеле мандата, док се преференцијални гласови с листе сматрају неважећим.

3.5. Оштећени гласачки листић

- Под оштећеним гласачким листићем подразумијева се физички оштећен или погрешно попуњен гласачки листић. У случају да бирач оштети свој гласачки листић, враћа коверту с гласачким листићима, а члан бирачког одбора издаје му нову коверту с гласачким листићима. Члан бирачког одбора задужен за издавање гласачких листића уписује ријеч “оштећен” на враћену коверту с гласачким листићима и улаже је у за то предвиђену коверту за паковање.

3.6. Помоћ другог лица

- Бирач који је слијеп, неписмен или лице с инвалидитетом је лице којем је потребна помоћ другог лица приликом потписивања извода из Централног бирачког списка и гласања.

Кад је бирач слијеп, неписмен или лице с инвалидитетом, предсједник одобрава да му друго лице, које изабере бирач, пружи помоћ при гласању. Ово лице не смије бити члан бирачког одбора нити акредитовани посматрач.

Лице које помаже бирачу гласати написаће своје име штампаним словима у изводу из Централног бирачког списка поред имена бирача којем је помагао и потписати се у предвиђено поље за потпис. Лице које помаже другом бирачу гласати не мора бити уписано у Централни бирачки списак. Једно лице може помагати само једном бирачу.

- Лица с инвалидитетом су они бирачи који дођу до бирачког мјеста, али не могу ући. Друго лице, којег тај бирач изабере, доноси важећи идентификациони документ лица с инвалидитетом на бирачко мјесто и изјављује да бирач не може ући на бирачко мјесто.

Члан бирачког одбора задужен за идентификацију провјерава да ли је име лица с инвалидитетом уписано у извод из Централног бирачког списка. Ако је име тог бирача уписано у извод из Централног бирачког списка, члан бирачког одбора одлази према лицу с инвалидитетом, након што обавијести предсједника, с Обрасцем 36 Записника, ковертом с гласачким листићима и оловком. Члан бирачког одбора уписује име и личне податке лица с инвалидитетом с бројем идентификационог документа. Лице с инвалидитетом потписује се поред тих података и попуњава гласачке листиће које враћа у коверту.

Лице којег је лице с инвалидитетом изабрало односи коверту с гласачким листићима до гласачке кутије и ставља је у њу. Члан бирачког одбора у дио предвиђен за потпис, поред имена лица с инвалидитетом, уписује број идентификационог документа тог бирача. Лице које помаже лицу с инвалидитетом уписује своје име штампаним словима поред имена лица с инвалидитетом у извод из Централног бирачког списка, те се потписује.

Образац за ПДЛ

PDL/PDO/ПДЛ

Pomoć drugog lica/druge osobe/Помоћ другог лица

☐ Na biračkom mjestu/На бирачком мјесту
☐ Izvan biračkog mjesta/Изван бирачког мјеста

1 131A244
RB obrasca /РБ обрасца Број ВМ/Број ВМ

MARKO MARKOVIĆ / 111191111111 / 02QZ1416 / 244
Ime i prezime birača, ЈМБ, број личне карте/osobne iskaznice i redni broj birača u izvodu iz CBS/izvatu iz SBP/ / Име и презиме бирача, ЈМБ, број личне карте и Редни број бирача у изводу из ЦБС

AMIR AMIROVIĆ / 111191111111 / 025QB1416 / 244
Ime i prezime lica koje pomaže/osobe koja pomaže, ЈМБ i број личне карте/osobne iskaznice i potpis/
Име и презиме лица које помаже, ЈМБ и број личне карте и потпис

☐ Slijepi birač/Слијепи бирач
☐ Nepismeni birač/Неписмени бирач
☐ Lice a invalidetom/Лице с инвалидитетом

Staviti oznaku X u kvadratić prema kategoriji kojoj birač pripada/ Ставити ознаку X у квадратнић према категорији којој бирач припада

025QZ1416

Navod o vrsti dokaza o potrebi glasanja/glasovanja birača uz pomoć drugog lica/druge osobe i broj dokaza/ Навод о врсти доказа о потреби гласања бирача уз помоћ другог лица и број доказа

Predsjednik BO/Предсједник БО

MUSTAFA LAKOVIĆ
Ime, prezime i potpis/Име, презиме и потпис

Pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću izjavljujem da sam upoznat sa odredbom člana 5.19 stav (4) Izbornog zakona BiH, odnosno da na dan izbora mogu pomoći samo jednom biraču.

Под пуном материјалном и кривичном одговорношћу изјављујем да сам упознат са одредбом члана 5.19 став(4) Изборног закона БиХ, односно да на дан избора могу помоћи само једном бирачу.

Lice koje pomaže biraču/Лице које помаже бирачу

Potpis/Потпис

3.6. Ометање процеса гласања и удаљавање с бирачког мјеста

- Предсједник бирачког одбора може с бирачког мјеста и из његове околине удаљити свако лице које нарушава ред. Свако удаљавање с бирачког мјеста треба забиљежити у Образац 37 Записника.
- Ако на бирачком мјесту постоји опасност за ред и мир, ако дође до насиља или се открије оружје или опасни предмети, предсједник бирачког одбора ће у складу са својом дужношћу и одговорношћу:
 - а) прекинути гласање за онолико времена колико је потребно да се поново успостави ред и мир на бирачком мјесту,
 - б) након прекида гласања и поново успостављеног реда и мира, поступити како је наведено у овом приручнику о радњама код гласања бирача.

Ако се ред на бирачком мјесту наруши, предсједник бирачког одбора може захтијевати помоћ полиције или снага безбједности изван бирачког мјеста како би се поново успоставио ред и мир на бирачком мјесту.

ГЛАСАЊЕ СЕ ПРЕКИДА ДОК СЕ НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ НАЛАЗЕ ПРИПАДНИЦИ ПОЛИЦИЈЕ ИЛИ СНАГА БЕЗБЈЕДНОСТИ. О СВИМ ПОЈАВАМА ОМЕТАЊА ГЛАСАЊА И НАРУШАВАЊА РЕДА НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ ПРЕДСЈЕДНИК БИРАЧКОГ ОДБОРА ОБАВЈЕШТАВА ЦЕНТРАЛНУ ИЗБОРНУ КОМИСИЈУ БиХ.

3.6.1. Присуство представника медија на бирачком мјесту:

- Ако представници медија желе ући на бирачко мјесто с циљем извјештавања јавности о току гласања на том бирачком мјесту, предсједник бирачког одбора одобрит ће им присуство на бирачком мјесту онолико дуго колико је потребно да се припреми кратко извјештавање.
- Предсједник бирачког одбора обавијестиће представнике медија да приликом боравка на бирачком мјесту ни на који начин не смију реметити ток гласања нити угрозити тајност гласања, те их информисати о утврђеним правилима понашања на бирачком мјесту.

3.7. Затварање бирачког мјеста

- Бирачко мјесто се затвара у 19:00 часова. Бирачима који су у реду за гласање у тренутку затварања бирачког мјеста одобрава се гласање. Процедура затварања бирачког мјеста је:
 - предсједник, 15 минута прије затварања бирачког мјеста, објављује свим присутним унутар и испред бирачког мјеста вријеме затварања бирачког мјеста;
 - у вријеме затварања бирачког мјеста контролор реда стаје на крај реда како би се обезбиједило да се ниједно лице не прикључи након затварања бирачког мјеста;
 - члан бирачког одбора затвара врата одмах након што последњи бирач из реда гласа;
 - предсједник у Образац 38 Записника уписује вријеме затварања бирачког мјеста;

- председник затвара отвор гласачке кутије пластичним печатом чији број уписује у Образац бројног стања БСО.
- Приликом затварања бирачког мјеста председник у Образац 34 Записника евидентира присутне акредитоване посматраче.

Председник бирачког одбора обавезан је да, према утврђеном распореду, Централној изборној комисији БиХ доставља информације и податке:

- а) да ли је бирачко мјесто отворено на вријеме;
- б) да ли је након проведеног гласања бирача бирачко мјесто затворено на вријеме;
- ц) колика је излазност бирача на бирачком мјесту, најмање два пута током дана избора, као и у додатним терминима уколико то изборна комисија затражи.

4. НАКОН ЗАТВАРАЊА БИРАЧКОГ МЈЕСТА

- Након затварања бирачког мјеста у присутности акредитованих посматрача председник и чланови бирачког одбора бирачког мјеста обављају сљедеће активности:
 - а) пакују штамбиљ у провидну ПЛД врећицу, која се затвара и оставља на видно мјесто на радној површини;
 - б) броје и уписују укупан број преосталих неискоришћених коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу у Образац за бројно стање;
 - ц) пакују неискоришћене коверте с гласачким листићима у оригиналну кутију;
 - д) броје и уписују у Образац за бројно стање укупан број потписа гласача с извода из Централног бирачког списка;
 - е) броје и уписују укупан број коверата с оштећеним гласачким листићима за сваку основну изборну јединицу и пакују их у одговарајућу коверту;
 - ф) након уписа претходно утврђених података у Образац за бројно стање отварају гласачку кутију и стављају садржај на сто тако да то виде сви присутни;
 - г) разврставају коверте с гласачким листићима по основним изборним јединицама за које су бирачи гласали, односно по ознакама комбинација гласачких листића на ковертама;
 - х) броје коверте с гласачким листићима, а добијени број коверата по основним изборним јединицама за које су бирачи гласали председник уписује у Образац за бројно стање;
 - и) вежу коверте с истим комбинацијама гласачких листића по основним изборним јединицама и пакују их у одговарајућу заштитну врећу за паковање изборног материјала;
 - ј) попуњавају тестове тачности и потписују Образац за бројно стање;
 - к) оригинални Образац за бројно стање, Записник о раду бирачког одбора – ЗАРБО и упаковани изборни материјал бирачки одбори у ДКП-има БиХ достављају посредством Министарства иностраних послова БиХ Централној изборној комисији БиХ.

КОВЕРТЕ С ГЛАСАЧКИМ ЛИСТИЋИМА СЕ НЕ ОТВАРАЈУ, ОДНОСНО ГЛАСАЧКИ ЛИСТИЋИ СЕ НЕ БРОЈЕ НА БИРАЧКОМ МЈЕСТУ!

4.1. Начин попуњавања Обрасца за бројно стање и схема паковања изборног материјала

Попуњавање Обрасца за бројно стање – БСО

Предсједник бирачког одбора уписује у Образац за бројно стање сљедеће податке:

- **НАЗИВ ДКП-а БиХ**
- **ОЗНАКУ БИРАЧКОГ МЈЕСТА**
- **СЕРИЈСКИ БРОЈ ПЛАСТИЧНИХ ПЕЧАТА ЗА ГЛАСАЧКЕ КУТИЈЕ**
- **ШИФРУ ОПШТИНЕ/ИЗБОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЗА КОЈУ СЕ ГЛАСА**
- **ПРИЈЕ ОТВАРАЊА БИРАЧКОГ МЈЕСТА – ДИО ПРВИ**
 - уписује број бирача који су уписани у извод из Централног бирачког списка за сваку изборну јединицу за коју се гласа – ред 1;
 - уписује број примљених коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласа. Чланови бирачког одбора ручно броје коверте с гласачким листићима – ред 3;
- **ТОКОМ ГЛАСАЊА – ДИО ДРУГИ**
 - уколико се укаже потреба, предсједник бирачког одбора може из резерве преузети додатни број коверата с гласачким листићима за било коју изборну јединицу за коју се гласа. Број накнадно примљених коверата с гласачким листићима и број укупно примљених коверата с гласачким листићима уписује се по изборним јединицама за које се гласа – ред 4. и 5;
- **НАКОН ЗАТВАРАЊА БИРАЧКОГ МЈЕСТА – ДИО ТРЕЋИ**
 - уписује број потписа гласача с извода из Централног бирачког списка за сваку изборну јединицу за коју се гласало – ред 6;
 - уписује број оштећених (упропашћених) коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласало – ред 8;
 - уписује број издатих коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласало – ред 9;
 - уписује број преосталих неискоришћених коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласало – ред 10;
 - уписује укупан број задужених коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласало, односно збир реда 9. и 10. – ред 11;
- **НАКОН ОТВАРАЊА ГЛАСАЧКЕ КУТИЈЕ – ДИО ЧЕТВРТИ**
 - уписује број коверата с гласачким листићима за сваку изборну јединицу за коју се гласало – ред 12;
- **ТЕСТ ТАЧНОСТИ – ДИО ПЕТИ**
 - уписује тест тачности како је наведено у Обрасцу – ред 13;
 - уписује тест тачности како је наведено у Обрасцу – ред 14;
- **Предсједник и чланови бирачког одбора потписују Образац за бројно стање.**

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (Biračko mjesto za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti)	Naziv općine: DKP AUSTRIJA BEČ	Broj biračkog mjesta: DKP A01	B50
--	--	---	------------

Serijski broj plastičnog pečata	Serijski broj plastičnog pečata
04 4 2 5 8 7 1 1 04 4 1 8 1 1 0	04 3 5 6 6 6 0 04 4 8 1 6 2 0
Pečat 1	Pečat 4

Šifra općine/izborne jedinica za koju se glasa/glasuje → K02 K04 K08 K12 K14 K16

I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	K02	K04	K08	K12	K14	K16
1. Broj imena birača na izdvoju iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (nužno - brojčani)	4	8	22	1	16	44
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima	5	9	23	2	17	45
II: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA						
3. Broj popisa na izdvoju iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (nužno - brojčani)	0	4	12	1	10	35
4. Broj odloženih koverata sa glasačkim listićima (prekret 2a)	0	0	0	0	0	0
5. Broj izdatih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 6+7+8)	0	4	12	1	10	35
6. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (nužno brojčani)	5	5	11	1	7	10
7. Broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red/redak 9+10)	5	9	23	2	17	45
III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE						
8. Broj koverata sa glasačkim listićima za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti	0	4	12	1	10	35
IV: Test tačnosti/točnosti						
9. Red/redak 7. -Red/redak 2.; ako nisu isti, upisati razliku	0	0	0	0	0	0

Serijski broj plastičnog pečata
04 4 2 5 8 7 1 1 04 4 1 8 1 1 0
Pečat 5

Potpisujućí se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSIEDNIK ČLAN 1 ČLAN 2	IME (ŠTAMPANIM/OTISKANIM SLOVIMA) KOTIPIS
MILAN VICTVIĆ TATJANA TRIFKOVIĆ MARIJA LAFOVIĆ	<i>Milica Vranj</i> <i>Tatjana</i> <i>Marija</i>

BCO obrazac

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu za glasanje u odsutnosti u FBiH

ГЛАВА V. НАКНАДА ЗА РАД У БИРАЧКОМ ОДБОРУ

1. НАКНАДА ЗА РАД У БИРАЧКОМ ОДБОРУ

- Председник и чланови бирачких одбора и њихови замјеници, уколико су учествовали у раду бирачког одбора, имају право на накнаду за свој рад.
- Одлуку о висини накнаде за рад бирачких одбора у ДКП-има БиХ доноси Централна изборна комисија БиХ.

ГЛАВА VI. ПРЕКРШАЈНЕ И КРИВИЧНЕ ОДРЕДБЕ

За кршење одредби Изборног закона у Босни и Херцеговини предвиђене су прекршајне санкције и то новчане у износу најмање 600,00 КМ до 3.000,00 КМ, као и забрана ангажовања у изборној администрацији у трајању од 4 године.

За утврђивање прекршаја и изрицања санкција надлежна је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, а у неким прекршајима, општинска/градска изборна комисија.

У досадашњој пракси Централна изборна комисија БиХ је послије сваког изборног циклуса проводила поступке и изрицала санкције за учињене прекршаје.

Прекршиоци су најчешће чланови изборне администрације, у правилу предсједници и чланови бирачких одбора, због пропуста учињених без намјере (нехат), или пропуштањем да се нека радња уради, или да се уради на начин прописан Законом.

Најчешћи прекршаји су утврђени у члану 5.25 Изборног закона БиХ, на начин да обрасци с бирачких мјеста нису били попуњени у складу с прописаном процедуром.

Прекршаји утврђени Изборним законом БиХ односе се на предсједника бирачког одбора ако не одреди дужности члановима бирачког одбора на дан гласања, односно за предсједника и чланове, ако не:

- уписује податке у записник о раду бирачког одбора који су тамо предвиђени
- не објасни бирачу начин гласања
- не обезбиједи бирачу тајност гласања
- не утврди идентитет бирача и омогући му да се потпише за то предвиђено мјесто на бирачком списку или
- помаже лицу током гласања на начин супротан Изборном закону БиХ.

2. КРИВИЧНА ДЈЕЛА У ИЗБОРНОМ ПРОЦЕСУ

Ако постоји намјера да се недозвољеним радњама утиче на изборни процес и резултате избора, такве активности представљају основу за утврђивање евентуалне кривичне одговорности.

Поред новчане, предвиђене су и затворске казне.

Нека од кривичних дјела могу учинити припадници изборне администрације, бирачког одбора и изборне комисије у оквиру своје дужности и то представља отежавајућу околност, за шта је предвиђена и строжија казна.

Навешћемо основна кривична дјела која су по својим основним обиљежјима садржана у кривичном законодавству Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

- Кривично дјело - Подмићивање на изборима и у служби која се финансира из јавних средстава

- Обиљежје дјела - Ко посредно или непосредно затражи, захтијева или узме новац или било који финансијски инструмент или другу вриједност или другу материјалну или нематеријалну корист или предност или услугу или било какву врсту потицаја за себе или за другога, укључујући и правно лице, или понуду, или обећање такве користи или предности или потицаја за себе или за другога,

укључујући и правно лице, како би учинио нешто што иначе не би смио учинити или пропустио да учини нешто што би иначе био дужан учинити у вршењу службене дужности или предстојеће службене дужности, у законодавном, извршном, правосудном, управном или било којем органу који се у цијелости или дјелимично финансира из јавних средстава на нивоу Босне и Херцеговине, или ко посредује у таквом пасивном подмићивању.

- **Кривично дјело – Ускраћивање бирачког права**
- **Обиљежје дјела** – Ко у обављању повјерене му дужности у вези с изборима за институције Босне и Херцеговине, у намјери да другога спријечи у остварењу његовог бирачког права противзаконито не уведе у бирачки списак или га избрише из бирачког списка или му на други начин ускрати бирачко право.
- **Кривично дјело – Повреда слободе одређења бирача**
- **Обиљежје дјела** – Ко силом, озбиљном пријетњом, принудом, подмићивањем или коришћењем његовог тешког економског стања, или на други противправан начин утиче на бирача у Босни и Херцеговини да на изборима за институције Босне и Херцеговине или приликом гласања о опозиву или на референдуму, гласа за или против поједине листе, појединог кандидата, односно да гласа за или против опозива, за или против приједлога о коме се одлучује референдумом, или да уопште не гласа. Члан бирачког одбора или друго лице које учини ово дјело у вршењу повјерене му дужности у вези с изборима, гласањем или референдумом.
- **Кривично дјело – Повреда тајности гласања**
- **Обиљежје дјела** – Ко при избору за институције Босне и Херцеговине или при гласању о опозиву представника у институцијама Босне и Херцеговине или на референдуму у Босни и Херцеговини повриједи тајност гласања. Члан бирачког одбора или друго лице које учини ово дјело у вршењу повјерене му дужности у вези с изборима или гласањем.
- **Кривично дјело – Изборна превара**
- **Обиљежје дјела** – Ко кривотвори резултате избора или гласања за институције Босне и Херцеговине додавањем, одузимањем или брисањем гласова или потписа, нетачним бројањем гласова, неистинитим уписивањем резултата у изборне исправе или на други начин, или објави као коначан резултат избора или гласања који не одговара обављеном гласању.
- **Кривично дјело – Уништење изборних исправа**
- **Обиљежје дјела** – Ко на изборима за институције Босне и Херцеговине, при гласању о опозиву представника у институцијама Босне и Херцеговине или на референдуму у Босни и Херцеговини, уништи, прикрије, оштети или одузме какву исправу о изборима или о гласању о опозиву или какав предмет који служи за избор или за гласање о опозиву. Изводи из свих кривичних закона с кривичним дјелима из изборног процеса се налазе на посебним плакатима припремљеним од Централне

изборне комисије БиХ и дистрибуисани су свим бирачким одборима који су их дужни истакнути на видно мјесто испред или у просторији за гласање.

Шта су дужности и обавезе председника бирачког одбора, односно бирачког одбора као тијела, уколико се на бирачком мјесту, његовој околини или било гдје појави околност, која би могла резултирати прекршајем или кривичним дјелом?

1. Превенција – бирачки одбор је дужан поступати и од свих других захтијевати да поступају по процедурама прописаним Законом, подзаконским актима или инструкцијама Централне изборне комисије БиХ. То се односи на дан пред изборе, на дан избора па све до предаје изборног материјала градској/општинској изборној комисији.
2. Ако било ко нарушава утврђену процедуру или подузима неку радњу или поступак који су описани у неком од кривичних дјела, потребно је опоменути, а догађај забиљежити на адекватан и провјерљив начин.
3. У случају опасности по изборни процес неопходно је прекинути гласање на бирачком мјесту и подузети све што је потребно да се обезбиједи услови за наставак гласања, а једина тијела за комуникацију су општинска /градска изборна комисија и полиција, уз коју може бити евентуално и тужилац.
4. Препоручује се да се у критичним ситуацијама у процес не инволвирају политичке странке, кандидати, медији или било ко од трећих непозваних лица.
5. Сва догађања треба детаљно навести у Записник о раду бирачког одбора, документовати, потписати и сачувати доказе.

Literatura:

- Изборни закон („Службени гласник БиХ“ бр. 27/22) , 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 и 24/24)
- Правилник о провођењу избора у Босни и Херцеговини (Службени гласник БиХ, бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 и 24/24).
- Упутство о врстама, начину и роковима за одређивање бирачких мјеста ("Службени гласник БиХ", бр. 31/24).

- Упутство о увјетима и процедурама за акредитирање изборних посматрача у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 31/24).
- Правилник о поступку именовања и разрешења чланова бирачких одбора за Локалне изборе 2024. године ("Службени гласник БиХ", бр. 31/24).

